

Írott és íratlan szabályok a Tétényi-fennsík Természetvédelmi Területen



Mindig szem előtt kell tartanunk, hogy látogatásunk után nem szabad rosszabb állapotban hagyni a területet, mint ahogy mi magunk találtuk! Különösen igaz ez a természeti oltalom alatt álló élőhelyekre. A legfontosabb, hogy a Tétényi-fennsíkon a gyepek védelme érdekében **nincs kiépített tűzrakóhely**, mert a lángra kapó növényzet komoly károsodást szenvedne el egy tűzvész során és a környező lakott területek is veszélybe kerülhetnének. Ezért ne készítsünk tábortűzet a védett élőhelyen!

Látogatásunk alkalmával az esetlegesen keletkezett **hulladékok** ne hagyjuk a sétatutak mentén, ugyanis nemcsak csúfítják a látképet, hanem veszélyes anyagokat is tartalmazhatnak, melyek károsan hathatnak az élővilágra. A fennsíkon **nincsenek szeméttárolók**, ezért amit magunkkal hoztunk, annak maradványát vigyük haza a hátizsákban.

A fentiek mellett a továbbiakra is fordítsunk fokozott figyelmet:

1. Az állat- és növényvilág felesleges taposásának, zavarásának elkerülése érdekében **ne térrünk le a kiépített sétatutakról!**
2. **Ne tépjünk le növényeket**, mert a teljes területre kiterjedő természeti oltalom minden egyes itt honos élőlényt véd! Ebben az esetben különösen fontos az a mondat, hogy „mindent a szemnek, semmit a kéznek”! Ha valamit haza szeretnénk vinni innen azt csak a gondolatainkban, vagy fotókon tegyük!
3. Az őshonos állatvilág nyugalmanak megőrzése érdekében a természetvédelmi jogszabályi háttér előírja, hogy védett területen **kutyát sétáltatni csak pórázon** lehetséges. Erre azért van szükség, hogy az itt élő állatokat a kutyák ne tudják űzni, vagy elkapni. Ezen kívül fontos az is, hogy a sétatutak mentén a **kutyaürüléket** mindenképpen **gyűjtsük össze**, mert ennek elmulasztása a többi látogató számára okozhat kellemetlen meglepetéseket.
4. Elsősorban az állatvilág védelme érdekében **szükséges tartózkodnunk mindennemű hangoskodástól**. Az ilyen tevékenység nemcsak az állatokat, hanem kirándulótársainkat is zavarhatja. Igyekezzünk átadni magunkat a fennsík nyújtotta látványnak, élményeknek!
5. A védett területeken – kivéve ott ahol ez megengedett – **tilos használni gépjárműveket!** Vagyis autóval, motorral, quad-dal stb. még akkor sem közlekedhetünk itt, ha ez fizikailag lehetséges! A Tétényi-fennsíkon csak a gyalogos kirándulás megengedett, valamint egyetlen útvonalon a lovaglás is lehetséges. Ez utóbbi nyomvonalát kis táblák jelzik a területen.

5/a. állomás: A Tétényi-fennsík madárvilága

A Tétényi-fennsík madárvilágának gazdagsága nem elhanyagolható, hiszen az eddig megfigyelt fajok száma a 100-at is meghaladja, mely a teljes hazai madárfauna 25%-a. Az élőhely elsősorban a nyílabb és bokrosabb területeket kedvelő madarak számára értékes.



A területen ilyen többek között a hazánkban védett és Natura 2000 jelölőfaj **töviszúró gébics**. További jelentősebb fészkelőfajai is elsősorban az énekesmadárfajok közül kerülnek ki. Ezek közül elterjedtnek mondható a **vörösbegy**, a **barát-** és a **kisposzáta**, a **fülemüle**, valamint a **feketerigó**. Az őszi-tavaszi vonulási időszakban más fajok is felkeresik a fennsíkot ideiglenes pihenőhelyként, vagy azért, hogy tartalékaikat feltöltsék. Közülük említésre méltó az

erdei szürkebegy és a **barna rétihéja**. Télen újabb madárfajok érkeznek a területre. A színpompás **süvöltő** mellett a **fenyőpinty** és a **sárgafejű királyka** is feltűnik a sűrű bokrok között, de a **meggyvágó** is rendszeres vendég. Utóbbi két faj hazánkban költöni is szokott, de itt elsősorban az ősztől tavaszig tartó időszakban láthatók. Ugyancsak fészkelőfajunk az ide telelni járó **ökörsem**, valamint hazánk egyik fokozottan



védett énekesmadara a **bajszos sármány**. Kedveli a sziklás, kopár, meredek hegyoldalakat, a fennsíkhöz legközelebb a Pilisben költ, innen húzódik alacsonyabb régiókba a téli időszakban. Összesített hazai állománya alig éri el a 200 párt.

A közeli Kamaraerdő csaknem 200 hektáros erdőtömbje számos erdei madárfajnak nyújt otthont,



amelyek egyedei előszeretettel látogatnak el ideiglenesen a fennsíkra. Ilyen az egész évben megfigyelhető **egerészölyv**, a **holló**, vagy a **fekete harkály**. Hasonló, de távolabbról érkező vendég a **vörös vércse**, mely egész évben a területen vadászik. A faj megtelepítése érdekében a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület 5 darab költőládát helyezett ki 2017-ben.



A Fővárosi Környezetvédelmi Alap támogatásával

5/b. állomás: A Tétényi-fennsík geológiája

A Tétényi-fennsík Budapest XXII. kerületének déli részén, valamint a környező agglomerációs települések között helyezkedik el. Területét a főváros XI. kerülete, Budaörs, Törökbálint, Diósd és Érd fogja közre. A legkiterjedtebb hazai fennsíkunk, még a Bükk-fennsík területénél is nagyobb.



A fennsík kb. 100 méter magas meredek oldallal emelkedik a Budaörsi-medence fölé, ellenkező irányban pedig enyhe lejtéssel tart a Duna felé.

Legnagyobb völgye a közel 200 méter hosszú és 40 méter mély Égett-völgy, mely Törökbálint és Diósd között található.

Nagy részén a **homokos-kavicsos** rétegeket igen vastag **mészkö** fedi, mely alig karsztosodik, ezért természetes barlangjai nincsenek. A terület átlagos tengerszint feletti

magassága 200 méter. A fennsíkot 600-800 méterenként 5-10 méter magas **lépcsőperemek** tagolják. A területen, a Balatoni út két oldalán középső **miocén** korú (Kb. 16 millió éves), kemény és tömött mészkövet találunk. Ebben a kőzetfeleségben meglehetősen sok ősmaradványt találhatunk. Legjellemzőbbek a különféle algafélék, illetve fésűskagyló-fajok (**Pecten**-ek). Egyes kagylóvázak akár tenyérnyi nagyságúak is lehetnek.

A fennsíkra jellemző, hogy meglehetősen nagy mennyiségű **bentonit** található itt. A bentonit az agyag egyik fajtája, különleges tulajdonsága, hogy saját térfogatánál 15-20× nagyobb mennyiségű vizet képes megkötni. Leggyakrabban vulkáni hamu vízzel alkotott elegye alkotja.



A Tétényi-fennsíkot vékony **rendzina** és vastagabb **barna erdőtalaj** fedi be. Ez azonban a különféle típusú és intenzitású tájhasználatok miatt teljesen lepusztult és hazánk egyik legkopárabb vidékévé vált.



5/c. állomás. Budapest természeti értékei

Budapest 1873-ban Pest, Buda és Óbuda egyesülésével jött létre. Az akkori területe 194 m² volt, mely alig több, mint 1/3-a a maiak. 1950-ben 23 agglomerációs települést csatoltak hozzá, melynek köszönhetően kiterjedése 525 km²-re nőtt. Ezzel a mérettel fővárosunk napjainkban Európa 13. legnagyobb városa. Az első természettudományi szempontból igazán jelentős kutatást a 18. században Marsigli Luigi Ferdinando végezte Magyarországon, melybe beletartozott a mai Budapest területe is. Azóta számos kutató foglalkozott a főváros természeti értékeivel, de még ma is vannak olyan területek, amelyek fehér foltnak minősülnek feltáráruk szempontjából. A rendelkezésre álló információk alapján azonban biztosan állítható, hogy a fővárosban még ma is létezik több olyan élőhely, amelyek fajgazdagságuk és természeti jelentőségük ellenére sem élveznek semmilyen törvényes oltalmat.

Fővárosunknak még manapság is igen gazdag az élő és élettelen világa. E mögött azonban sok nyugtalanító tény bújkol meg. Az értékes területekre ugyanis számos veszély leselkedik, melyek előidézéséért szinte kizárólag mi magunk, emberek vagyunk a felelősek. A nagymennyiségű hulladék lerakása, a zöldmezős beruházások, a rendszeres rongálások és a fenntartáshoz szükséges anyagi források szűkössége közvetlenül veszélyeztetik a kis foltokra visszahúzó természeti értékek sokaságát.

A **legelső** védett terület a mai Budapesten a Pálvölgyi-barlang felszíne (1944). A **legfiatalabb**: nagytétényi Duna-part (XXII. kerület), amely 2022-ben kapott törvényes oltalmat. A **legnagyobb** a II., III. és XII. kerületekre is kiterjedő Budai Tájvédelmi Körzet. A **legkisebb** pedig a mindössze 0,7 ha-os kiterjedéssel rendelkező Fazekas-hegyi kőfejtő (II. kerület). Természetvédelmi szempontból a város „**leggazdagabb**” része a II. kerület, amely több országos és helyi jelentőségű védett természeti területtel, valamint 6 fokozottan védett és kb. 50 védett barlanggal büszkélkedhet.

